

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Praze rozhodl v senátě složeném z předsedkyně Mgr. Jany Boudové Zvěřinové a soudců JUDr. Danuše Kudrnové a Mgr. Bc. Jiřího Hanzala ve věci

nezletilé: M. J., narozená dne ,
umístěná v , poskytovatel sociálních služeb
sídlem ,
zastoupená opatrovnící Mgr. Martinou Zachárníkovou, advokátkou
sídlem Olbrachtova 599/8, 293 01 Mladá Boleslav

dcery rodičů: **P** [REDACTED] **S** [REDACTED], narozená dne [REDACTED]
zbavená rodičovské odpovědnosti k nezletilé
L [REDACTED] **J** [REDACTED], narozený dne [REDACTED]
zbavený rodičovské odpovědnosti k nezletilé

navrhovatel:
(poručník)

_____ sídlem _____,

o udělení souhlasu k právnímu jednání (souhlas s očkováním), o odvolání navrhovatele proti rozsudku Okresního soudu v Mladé Boleslavi ze dne 9. září 2021, číslo jednací 21 P 319/2007-161,

takto:

- I. Rozsudek soudu prvního stupně se mění tak, že se schvaluje rozhodnutí poručníka [REDACTED] o očkování nezletilé M. [REDACTED] J. [REDACTED] proti onemocnění COVID-19.
- II. Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení před soudem prvního stupně ani před soudem odvolacím.

Odůvodnění:

1. Okresní soud v Mladé Boleslavi jako soud prvního stupně v záhlaví označeným rozsudkem zamítl návrh poručníka, aby soud udělil souhlas s očkováním nezletilé M. J. proti COVID-19 (výrok I.), a rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení (výrok II.).
2. Rozsudek soud prvního stupně odůvodnil tak, že právní jednání, které žádal poručník nezletilé schválit, je s ohledem na konkrétní okolnosti (registrovaná vakcína, vhodnost očkování s ohledem na epidemiologickou situaci i výhody, které přináší pro nezletilou, doporučení pediatra při jeho znalosti zdravotního stavu nezletilé, a skutečnost, že očkování nikdo neodporuje) běžným právním jednáním, k němuž souhlasu soudu není třeba. Dle přesvědčení soudu prvního stupně poručník nezletilé má zákonné právo udělit či naopak neudělit souhlas s očkováním nezletilé M. dle svého uvážení (s ohledem na nejlepší zájem dítěte) i bez svolení soudu.
3. Proti rozsudku soudu prvního stupně podal navrhovatel odvolání. Namítal, že udělení souhlasu k očkování je rozhodnutím poručníka v nikoli běžné záležitosti týkající se dítěte, jež musí být předem schváleno soudem a vyžaduje se v souladu se zvýšenou ochranou nezletilého dítěte při rozhodování poručníka v záležitosti nikoli běžné. Odkázal na komentář k § 877 občanského zákoníku od Wolters Kluwer podle právního stavu k 1. 1. 2014, který je vodítkem pro posouzení, jaké záležitosti v osobní sféře poručence nelze považovat za běžné. Dle názoru navrhovatele očkování proti onemocnění COVID-19 nemůže být zahrnuto mezi běžné úkony, které může činit v roli veřejného poručníka, i proto, že nepatří mezi povinná/základní očkování. Navrhovatel navrhl, aby za něho byl souhlas s očkováním nezletilé proti COVID-19 udělen.
4. Opatrovnice se za nezletilou k odvolání vyjádřila tak, že se ztotožňuje s názorem soudu prvního stupně, že souhlasu s očkováním není třeba, neboť se jedná o běžnou záležitost. Meritorní otázkou v řízení je, zda lékařský zákrok spočívající v očkování nezletilého dítěte v kategorii 16+ proti COVID-19 je svým charakterem běžnou záležitostí, která nepodléhá předchozímu schválení soudem, či nikoli. Opatrovnice je v obecné rovině přesvědčena, že jde o běžnou záležitost. Složení vakcín prověřila a schválila Evropská léková agentura (EMA), která v prosinci 2020 doporučila udělit podmíněčnou registraci vakcíně Pfizer-BioNTech u osob starších šestnácti let, a Evropská komise poté podmíněčnou registraci udělila. Vakcíny prošly řádnou registrací a v praxi jsou zcela běžně využívány, nejedná se o léčebnou látku neschválenou, předem neotestovanou nebo snad nedoporučovanou u dětí stejné věkové kategorie jako je nezletilá M. Z tohoto úhlu pohledu je třeba i na očkování proti COVID-19 nahlížet jako na každé jiné očkování, k němuž poručník běžně svolení soudu nevyžaduje. V opačném případě by totiž rodiče či opatrovníci nikdy nemohli své dítě nechat očkovat proti žádnému onemocnění, aniž by si předem vyžádali souhlas soudu (tedy i v případech shody rodičů o této otázce). K očkování všech dětí v kategorii dvanáct až patnáct let a starších šestnácti let dochází běžně bez souhlasu soudu pouze na základě rozhodnutí rodičů (jistě s přihlédnutím k názoru dítěte). Je možné připustit, že v některých konkrétních výjimečných případech může očkování proti COVID-19 spadat mezi záležitosti, které běžné nejsou. Poručník však v odvolání uvádí jako jediný argument, že očkování nepatří mezi povinná/základní očkování. Dle opatrovnice očkování není možné z hlediska posouzení běžné záležitosti rozlišovat na povinná a ostatní. Zařazení mezi povinná očkování je dáno zejména veřejným zájmem na ochraně života a zdraví celé společnosti např. z hlediska šíření choroby, avšak nikdy proto, že by se jednalo o vakcinaci méně nebezpečnou, než jsou očkování, která mezi povinná zařazena nejsou. Evropský soud pro lidská práva konstatoval, že „systém povinného očkování je ve světle Evropské úmluvy pro lidská práva možným prostředkem pro zajištění kolektivní imunity populace vůči infekčním nemocem za účelem naplnění legitimního zájmu, kterým je ochrana veřejného zdraví“. Argument poručníka tedy opatrovnice shledává lichým a jiný argument, pro který poručník považuje očkování proti COVID-19 za nikoli běžné, neuvádí. V řízení také netvrdil žádné skutečnosti, které by svědčily o mimořádnosti očkování v daném případě. Opatrovnice navrhl, aby bylo odvolání zamítnuto.

5. Krajský soud v Praze jako soud odvolací (§ 10 odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, dále jen o. s. ř.) v řízení postupoval shodně jako soud prvního stupně podle zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních (dále jen z. ř. s.), který upravuje (mimo jiné) řízení ve věcech péče soudu o nezletilé včetně poručenství v § 466 písm. f) a násl. a ve vztahu k občanskému soudnímu řádu obsahu zvláštní procesní úpravu. Nestanoví-li tento zákon jinak, použije se občanský soudní řád (§ 1 odst. 3), a nevyplývá-li z povahy jednotlivých ustanovení něco jiného, použijí se ustanovení tohoto zákona vedle občanského soudního řádu (§ 1 odst. 4).
6. Odvolací soud po zjištění, že odvolání proti rozsudku soudu prvního stupně je přípustné, podal je poručník nezletilé v procesním postavení navrhovatele jako účastník řízení, učinil tak v zákonné lhůtě (§ 201, § 202 odst. 2, 3 a contr., § 204 odst. 1 věta první o. s. ř.) a odvolání splňuje náležitosti stanovené v § 205 odst. 1 o. s. ř., přezkoumal rozsudek soudu prvního stupně včetně řízení jeho vyhlášení předcházejícího podle § 212 věta první a § 212a odst. 1 a 5 o. s. ř. a dospěl k závěru, že odvolání je opodstatněné.
7. Na základě přezkoumání dosavadního obsahu spisu soudu prvního stupně odvolací soud nezjistil, že by řízení před soudem prvního stupně trpělo některou ze zmatečnostních vad uvedených v § 229 odst. 1, odst. 2 písm. a), b) a odst. 3 o. s. ř. či jinými vadami řízení před soudem prvního stupně, které by mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci a jejichž náprava by nemohla být zjednána za odvolacího řízení, k nimž je odvolací soud povinen přihlédnout z úřední povinnosti.
8. Z obsahu spisu se podává, že nezletilá M. je sedmnáct let, trpí těžkou mentální retardací, je celodenně odkázána na pomoc druhé osoby ve všech úkonech péče a vyžaduje zdravotní dohled, slovně nekomunikuje, pouze vydává zvuky. V podstatě od narození je umístěna v ústavní výchově, kterou aktuálně vykonává v [redacted], poskytovatel sociálních služeb, v [redacted], a to naposledy dle rozsudku Okresního soudu v Mladé Boleslavi z 19. 1. 2021, č. j. 21 P 319/2007-150, který nabyl právní moci 4. 3. 2021, a jehož výrokem I. byla prodloužena ústavní výchova do její zletilosti. Rozsudkem Okresního soudu v Mladé Boleslavi z 26. 5. 2015, č. j. 21 P 319/2007-91, který nabyl právní moci 25. 7. 2015, byli oba rodiče zbaveni rodičovské odpovědnosti k nezletilé M. (výrok I.) a poručníkem bylo jmenováno [redacted] (výrok III.), jemuž byla vydána listina o jmenování poručníka z 15. 9. 2015. MUDr. Š. N., praktická lékařka pro děti a dorost, doporučila 26. 7. 2021 nezletilou M. očkování proti COVID-19.
9. Odvolací soud se neztotožňuje s právním posouzením věci soudem prvního stupně, dospěl-li k závěru, že očkování proti COVID-19 není nikoli běžnou záležitostí, takže rozhodnutí poručníka o očkování nezletilé M. nevyžaduje schválení podle § 934 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.
10. Očkování je zdravotní službou a zároveň zásahem do integrity, neboť člověk je nedotknutelný (§ 91 občanského zákoníku) a mimo případ stanovený zákonem nesmí nikdo zasáhnout do integrity jiného člověka bez jeho souhlasu uděleného s vědomím o povaze zásahu a o jeho možných následcích (§ 93 odst. 1 věta první občanského zákoníku). Zákonný zástupce může udělit souhlas k zásahu do integrity zastoupeného, je-li to k přímému prospěchu osoby, která není schopna dát souhlas sama (§ 93 odst. 2 občanského zákoníku), což nezletilá M. pro závažné zdravotní postižení dotýkající se i jejích mentálních schopností, není (§ 95 občanského zákoníku). Ze znění ustanovení § 93 odst. 2 občanského zákoníku ale lze dovodit pouze právo, nikoli povinnost zákonného zástupce souhlas udělit.
11. V souladu s ustanovením § 28 odst. 1 zákona č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování (zákon o zdravotních službách), zdravotní služby lze pacientovi poskytnout pouze s jeho svobodným a informovaným souhlasem, nestanoví-li tento zákon jinak. Jestliže pacient nemůže s ohledem na svůj zdravotní stav vyslovit souhlas s poskytováním zdravotních služeb, a nejde-li o zdravotní služby, které lze poskytnout bez souhlasu, vyžaduje se souhlas osoby určené pacientem podle § 33 odst. 1, není-li takové osoby nebo není-li dosažitelná, manžela nebo registrovaného partnera, není-li takové osoby nebo není-li dosažitelná, vyžaduje se

souhlas rodiče, není-li takové osoby nebo není-li dosažitelná, vyžaduje se souhlas jiné svéprávné osoby blízké, pokud je známa (§ 34 odst. 7 zákona o zdravotních službách). Z výčtu těchto osob by na místě rodiče přicházel v úvahu poručník, v dané věci navrhovatel, který má dle § 928 odst. 2 občanského zákoníku vůči dítěti zásadně všechny povinnosti a práva jako rodič, s výjimkou vyživovací povinnosti, když okruh jeho povinností a práv ve vztahu k nezletilé nebyl vymezen jinak.

12. Dle § 934 odst. 1 věta první občanského zákoníku každé rozhodnutí poručníka v nikoli běžné záležitosti týkající se dítěte musí být schváleno soudem. Nezletilá M. ve věku sedmnácti let jednak není plně svéprávná, jednak pro závažné zdravotní postižení není schopná vůbec vyjádřit svůj názor na očkování proti COVID-19. Její zdravotní stav tudíž nepochybně vyžaduje, aby na ni bylo nahlíženo jako na osobu zvlášť zranitelnou za současného respektu k jejímu právu na informace o očkování, jejichž zvážení z hlediska prospěšnosti zůstává na poručníkovi. Podle názoru odvolacího soudu nelze přehlédnout ani ustanovení § 100 odst. 1 věta první občanského zákoníku, dle něhož má-li být zasaženo do integrity nezletilého, který dovršil čtrnáct let, nenabyl plné svéprávnosti a který zákroku vážně odporuje, třebaže zákonný zástupce se zákrokem souhlasí, nelze zákrok provést bez souhlasu soudu. Jak již bylo uvedeno, nezletilá M. je starší čtrnácti let a pro zdravotní stav není schopna vyjádřit žádný názor. Kromě uvedeného jde ve vztahu k onemocnění COVID-19 o záležitost relativně novou, ne starší dvou let, po kterou se léčba vyvíjí. Nepřehlédnutelná je zároveň i skutečnost, že očkování proti COVID-19 společnost značně rozděluje.
13. V každé věci nezletilého dítěte je vždy třeba se prioritně zabývat nejlepším zájmem tohoto dítěte, jak ukládá Čl. 3 odst. 1 Úmluvy o právech dítěte, publikované pod č. 104/1991 Sb., jímž je, zvlášť při těžkém fyzickém a duševním postižení nezletilé M. a umístění v ústavní péči, její ochrana před nákazou koronavirem SARS-CoV-2. Jinými slovy není namístě vést právní polemiku o záležitostech dítěte běžných a nikoli běžných, ale neprodleně o návrhu poručníka rozhodnout a očkování umožnit. Tento postup dle názoru odvolacího soudu koresponduje s doporučením veřejného ochránce práv a společným stanoviskem Ministerstva práce a sociálních věcí a Ministerstva zdravotnictví, když judikatura k této konkrétní otázce dosud chybí (stávající nejvýznamnější rozhodnutí zejména rozsudek velkého senátu Evropského soudu pro lidská práva z 8. 4. 2021 ve věci č. 47621/13 a dalších – Vavříčka a ostatní proti České republice, nálezy Ústavního soudu z 27. 1. 2015 sp. zn. Pl. ÚS 19/14 nebo z 27. 4. 2021, sp. zn. IV. ÚS 2530/20 se zabývají očkováním z jiného pohledu).
14. Jakkoli obecně je očkování dítěte běžnou záležitostí, měl by mít poručník možnost obrátit se na soud a požádat jej podle § 934 odst. 1 občanského zákoníku o schválení záležitosti poručenice, kterou s přihlédnutím k jeho specifickým poměrům, zejména zdravotnímu stavu, případně jiným zvláštním okolnostem, lze jinak považovat za běžnou.
15. Ohledně otázky prospěšnosti vakcinace sdílí odvolací soud shodný názor jako Ústavní soud v usnesení z 24. 8. 2021, sp. zn. IV. ÚS 1637/21, bod. 18 (dostupné na <https://nalus.usoud.cz>), a sice „nepovažuje za potřebné (a ani možné) otevírat v obecné rovině otázku prospěšnosti vakcinace, neboť kladně se k ní staví většina vědecké obce a odborné lékařské veřejnosti, jež přitom vychází z nejnovějších poznatků vědy v oblasti medicíny a farmakologie (viz body 81. až 84 nálezu sp. zn. Pl. ÚS 14/19), kdežto opozice k tomuto názoru je minoritní...“. Z téhož usnesení, bodů 19., 20., odvolací soud vychází také při úvaze o poměru rizika a prospěšnosti a bezpečnosti registrovaného léčiva. Ústavní soud dovodil, že „vakcinaci lze principiálně považovat za přínosnou, nebude-li tato skutečnost vyvrácena či alespoň relevantním způsobem zpochybněna, aniž by do té doby měl právě tuto otázku každý soud podrobovat přezkumu v každém jednotlivém případě“.
16. Navrhovatel v odvolání a soud prvního stupně v odůvodnění rozsudku (srov. odst. 12.) se zabývali pojmem „záležitost pro dítě významná“ upraveným v § 877 občanského zákoníku, který upravuje ingerenci soudu v případech, kdy se rodiče nedohodnou v záležitosti, která je pro dítě významná

se zřetelem k jeho zájmu, případně vyloučil-li jeden rodič z rozhodování o takové záležitosti dítěte druhého rodiče (odst. 1), když za významnou záležitost se (příkladem) považují zejména nikoli běžné léčebné a obdobné zákroky, určení místa bydliště a volba vzdělání nebo pracovního uplatnění dítěte (odst. 2). Odvolacímu soudu je z úřední činnosti známo, že o neshodách rodičů včetně očkování jejich společného dítěte soudy rozhodují relativně často, a to zejména v poslední době, kdy věci péče soudu o nezletilé nabývají na významu i kvantitě. Ačkoli pojmy „záležitost, která je pro dítě významná“ dle § 877 občanského zákoníku, „nikoli běžná záležitost týkající se dítěte“ dle § 934 občanského zákoníku, případně „běžné záležitosti dítěte“ v pěstounské péči dle § 966 občanského zákoníku oproti „podstatné záležitosti týkající se dítěte“ opět v pěstounské péči dle § 969 občanského zákoníku, nejsou totožné, je v rámci předvídatelnosti rozhodování soudů namísto nahlížet na ně obdobně a poskytnout právní ochranu vždy, když to zvláštní okolnosti a nejlepší zájem dítěte vyžadují.

17. Ze všech shora uvedených důvodů odvolací soud z důvodu odlišného právního posouzení rozsudek soudu prvního stupně podle § 220 odst. 1 písm. a) o. s. ř. změnil, návrhu navrhovatele vyhověl a podle § 934 odst. 1 občanského zákoníku schválil jeho rozhodnutí o očkování nezletilé M. [redacted] proti COVID-19.
18. Změnil-li odvolací soud rozsudek soudu prvního stupně, rozhodoval znovu o nákladech řízení před soudem prvního stupně a o nákladech odvolacího řízení podle § 224 odst. 1, 2 a § 151 odst. 1 o. s. ř. a § 23 z. ř. s. za stavu, kdy neshledal okolnosti odůvodňující přiznání náhrady nákladů řízení některému z účastníků.

Poučení:

Proti tomuto rozsudku není dovolání přípustné.

Praha 23. listopadu 2021

Mgr. Jana Boudová Zvěřinová v. r.
předsedkyně senátu